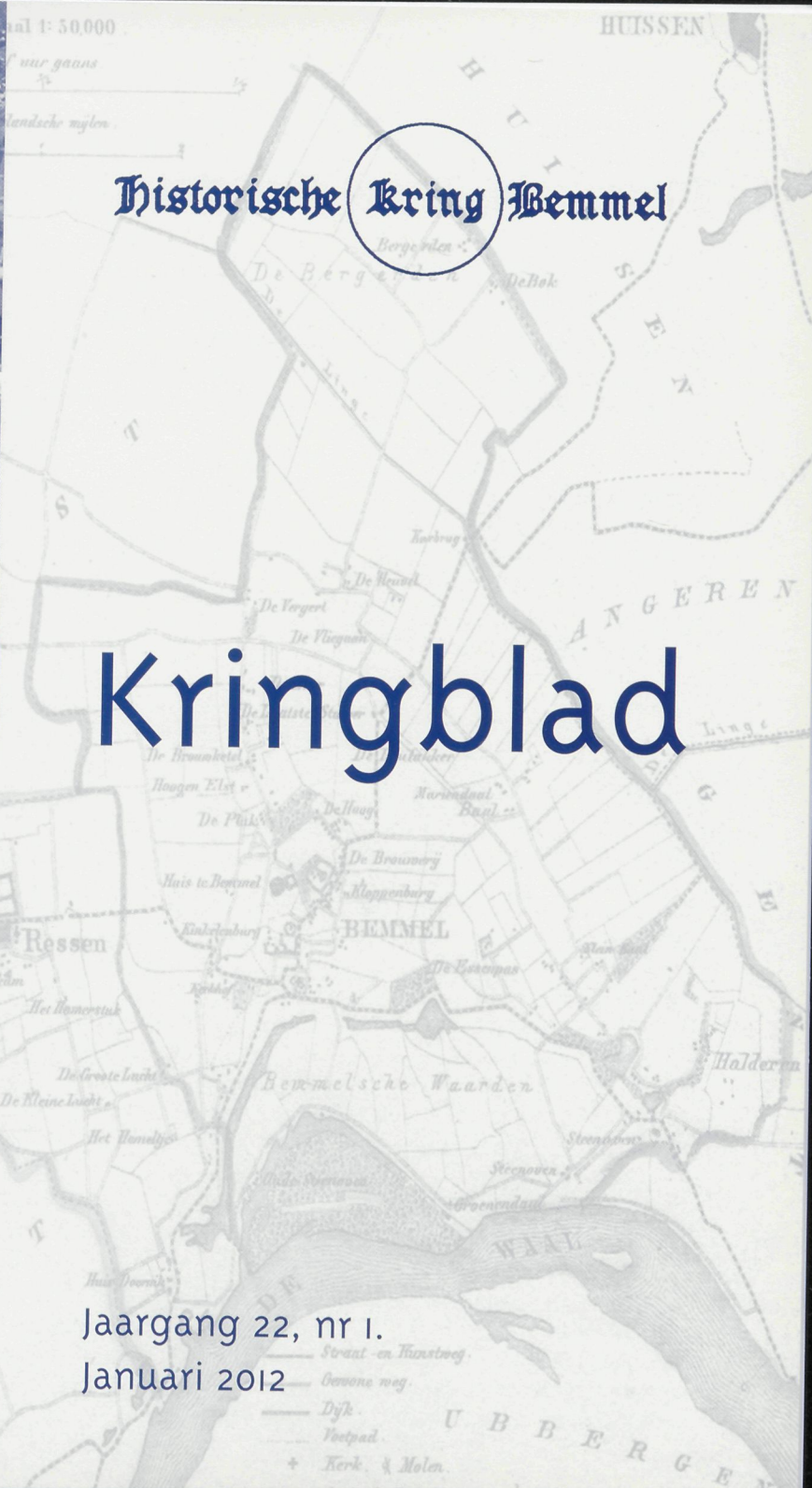

Historische Kring Bommel

Kringblad

Jaargang 22, nr 1.
Januari 2012

Historische Kring Bemmeler

Uitgave ten behoeve van de leden, jaargang 22 no 1.
DATA DRUK Gendt
ISSN 1384-9271

Inhoudsopgave:

Woord van de voorzitter	1
In memoriam Liesbeth Trimboos - de Weert	2
Rabo Clubkas Campagne	3
Agenda	3
Oproep 25-jarig jubileum HKB	4
Wie was de oma van mijn opa?	5
Hannes	8
Wie weet er nog iets over de mobilisatie in Bemmeler?	9
Straatnamen in Bemmeler	15
Rectificatie artikel Estourgie	15
Brand bij Van Duren, Peeren en Peters	17
Sportclub Bemmeler – Serto	18
Toen en Nu	22
Karikaturen van bekende Bemmeleren (5)	23
Peter Starto van de Ronduit	24
Wie weet wat?	29
Aanwinsten	30
Boeken	32
De winnaar bedankt!	34
Archief gemeente Lingewaard verhuist naar Nijmegen	35
Advertenties	36
Colofon	

Dit is de tweeënzestigste uitgave van het Kringblad.

Het voornemen bestaat het volgende nummer in mei 2012 te laten verschijnen. Kopij voor dat nummer is welkom en kan bij de redactieleden of bij het secretariaat worden ingeleverd. Als uiterste datum voor het inleveren van kopij willen wij graag 1 april 2012 aanhouden.

Woord van de voorzitter

Gijs Bouwman, voorzitter

Op het moment dat ik dit schrijf is het bijna kerst en moet 2012 nog met alle goede voornemens beginnen. Als u dit leest is 2012 al volop bezig en bent u misschien de meeste goede voornemens vergeten. Dat we wat later zijn met ons kringblad heeft te maken met een prachtig themanummer dat we in januari uitgeven ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van villa De Eschdoorn, de voormalige ambtswoning van de burgemeester van de gemeente Bemmeloord.

Toch wil ik even terugkijken op 2011. We hebben wisselingen in het bestuur gehad, ik heb het stokje van Marc Kocken als voorzitter overgenomen en we hebben momenteel een vacature voor secretaris. Door de crisis zijn de subsidieregelingen van de gemeente Lingewaard onder druk komen te staan, terwijl de bijdrage van de gemeente in onze huisvesting voor ons de belangrijkste is. Alle vrijwilligers van het afgelopen jaar bedank ik hierbij voor hun inzet.

Maar ik wil vooral vooruit kijken naar 2012. Er wordt een wand geplaatst in één van de twee lokalen, zodat ook deze ruimte afsluitbaar is en daardoor beter te gebruiken. Dit houdt tevens in dat we deze ruimte opnieuw gaan inrichten, want we hebben de ambitie om meer te ondernemen en voor het publiek toegankelijker te zijn. In maart 2012 nemen we afscheid van ons bestuurslid Maarten van de Nieuwenhuijzen tijdens de algemene ledenvergadering. Er zijn dus twee vacatures te vervullen.

Het zou prachtig zijn als we over een goede en betaalbare huisvesting beschikken, een goed bezet bestuur hebben en leden die onze werkgroepen ondersteunen. De oproep in het vorige kringblad voor een bijdrage aan een van de werkgroepen heeft twee aanmeldingen opgeleverd, maar we kunnen niet genoeg benadrukken dat onze vereniging staat of valt met de inzet van leden. Ik doe dan ook weer een beroep op u om actief mee te doen in onze kring. Kom op dinsdagmorgen of -avond (10:00-12:00 en 20:00-22:00 uur) eens een praatje maken. Of misschien benader ik u persoonlijk.

We hebben al een start gemaakt met een commissie die uit leden bestaat die ons 25-jarig jubileum in 2014 gaan voorbereiden.

Ik wens u en uw dierbaren een goed en gezond 2012.

In memoriam Liesbeth Trimbos - de Weert

Maria Janssen-van Gelder

Maandag 17 oktober 2011 bereikte ons het bericht dat Liesbeth Trimbos op 15 oktober was overleden. Al een tijd was het met haar gezondheid niet goed gesteld.

Wij dachten terug aan de begintijd van de Historische Kring. Liesbeth was met een groepje andere Bemmelaars betrokken bij de oprichting van de Historische Kring Bemmelen op 18 mei 1989.

Zij was de eerste secretaris van de kring. Vol enthousiasme werd er vanuit het niets begonnen. Vergaderingen bij haar thuis. Plannen maken! Liesbeth was zeer creatief. Al in het begin beleefde het bestuur een hectische periode met de perikelen rond het klooster. Ook werden er een aantal thema-avonden gehouden.

In januari 1991 verscheen het eerste tijdschrift voor de ongeveer 100 leden die we toen hadden, met ook van haar een artikel. Bij het verschijnen van het tweede nummer, een jaar later, was er een nieuwe secretaris. Helaas had Liesbeth, door haar drukke leven in haar gezin en haar activiteiten, verstek moeten laten gaan. Ze bleef actief en creatief, maar geleidelijk aan liet haar gezondheid haar in de steek.

We herinneren haar als een enthousiaste, vrolijke vrouw die aan de wieg stond van de Historische Kring Bemmelen. We wensen haar man, kinderen en verdere familie sterkte toe.

Liesbeth Trimbos-de Weert

Rabo Clubkas Campagne

Nol van Rossum, penningmeester

Bent u lid van de Rabobank? Help dan mee om de clubkas te spekken.

Wat is de clubkas campagne ?

De basisgedachte van de campagne is dat **leden** van de Rabobank Oost Betuwe inspraak krijgen op de verdeling van een gedeelte van de winst van de bank. De winst vloeit zo terug naar het lokale verenigingsleven. Voor 2012 heeft de Rabobank Oost Betuwe € 60.000,- beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt verdeeld over het aantal stemmen dat wordt uitgebracht.

Stemmen

De periode dat u kunt stemmen loopt van donderdag 12 maart tot en met donderdag 28 maart 2012. U ontvangt van de Rabobank een brief met een unieke persoonlijke code waarmee u kunt stemmen. Ieder lid van de Rabobank krijgt 5 stemmen om te verdelen dit kan via de website www.rabobank.nl/oostbetuwe. Als lid van de Historische Kring Bemmeler mag u maximaal 2 stemmen op onze vereniging uitbrengen.

Doe mee! Iedere stem brengt geld op.

Agenda

Het bestuur

Het programma voor 2012 is in grote lijnen gereed. Er moeten nog wel definitieve afspraken gemaakt worden. We hebben al wel de data vastgesteld waarop de algemene ledenvergadering, de lezingen en de excursie zullen plaatsvinden:

23 februari 2012:	Lezing
20 maart 2012:	Algemene Ledenvergadering
12 mei 2012:	Excursie
27 september 2012:	Lezing of filmavond
21 november 2012:	Lezing

Voor de algemene ledenvergadering ontvangen de leden bijtijds een uitnodiging met agenda en verkorte jaarrekening en begroting. Ook voor de lezingen krijgen de leden een uitnodiging.

Oproep 25-jarig jubileum HKB

Het bestuur

In 2014 zal de Historische Kring Bemmelen (waartoe ook Haalderen en Ressen behoren) 25 jaar bestaan. Dat willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan.

25 Jaar lang aandacht besteden aan de toch wel rijke historie van Bemmelen, Haalderen en Ressen mag best beloofd worden en wij hebben het voornemen dat te doen met de uitgave van een boek. Een boek, niet vol met feiten en feitjes maar vooral vol met foto's, prettig om naar te kijken en bij weg te zwijmelen naar het verleden "toen alles natuurlijk veel beter was!"

Nu beschikken wij uiteraard wel over veel fotomateriaal maar om een nog ruimere keus te hebben en het boek zo interessant mogelijk te maken, doen we een beroep op de (oud) inwoners van Bemmelen, Haalderen en Ressen. Hebt u foto's van deze drie dorpen die belangrijk genoeg zouden kunnen zijn voor een (voor)selectie, neemt u dan contact met ons op. De bedoeling is dat uw foto wordt gescand waarna u hem direct weer terug krijgt. Dat zou zelfs op dezelfde dag kunnen als u dat wilt. Het kunnen tenslotte voor u heel dierbare foto's zijn!

U kunt contact opnemen met een van de volgende personen:

Charles Derksen	0481-463852	
Nol van Rossum	0481-461856	
Henk Wierink	0481-461390	
Joop Wismans	0481-462933	speciaal voor Haalderen
Jan Geurts	0481-465398	speciaal voor Ressen.

Naast het uitgeven van een boek willen we ook een tentoonstelling inrichten. Dit brengt allemaal nogal wat werk met zich mee. Dus natuurlijk komt hier dan de vraag: hebt u belangstelling voor de historie van uw woonplaats, hebt u nog wat tijd te besteden en zou u dat wel eens bij ons willen doen? Laat het ons weten. U bent van harte welkom.

U kunt dat laten weten aan de voorzitter Gijs Bouwman, per telefoon 0481-462709 of per e-mail voorzitter@historischekringbemmelen.nl, of bij een van bovenstaande personen.

Onze website: <http://www.historischekringbemmelen.nl>

Wie was de oma van mijn opa?

Marijke Hermesen-Jansen

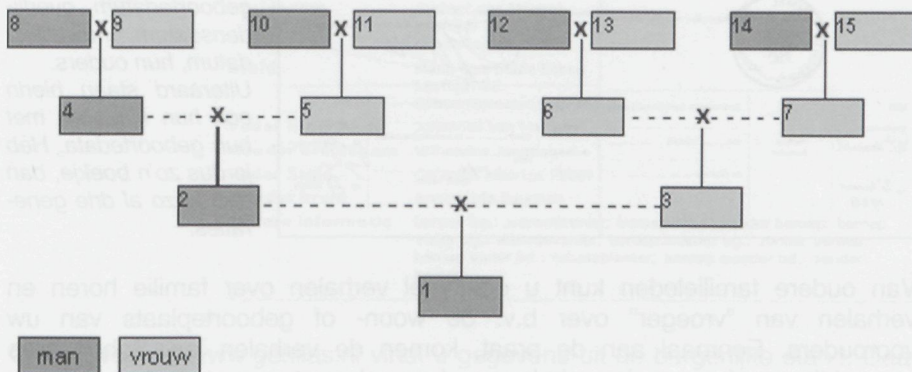
Waar woonde de oma van mijn opa? Hoeveel kinderen had ze en waar zijn die geboren? Wat deed mijn overgrootvader voor de kost?

Zomaar wat vragen die misschien ook bij u wel eens opkomen. Wilt u daarop een antwoord, dan wordt het tijd voor een nadere kennismaking met genealogie ofwel stamboomonderzoek. De sectie genealogie van de Historische Kring wilt u graag op weg helpen. Genealogie is een leuke hobby, die steeds leuker wordt naarmate u verder in de geschiedenis van uw familie komt. Het is onze bedoeling u in een aantal afleveringen wegwijs te maken en uw vragen te beantwoorden.

Een stamboom uitzoeken: wat is dat?

Als iemand zegt dat hij of zij bezig is met de stamboom van de familie, dan weet je nog niet wat hij of zij precies doet. Er zijn verschillende vormen van stamboomonderzoek, zoals een stamreeks van vaderskant (patilineaire stamreeks) of van moederskant (matilineaire stamreeks), een genealogie (de mannelijke nakomelingen van iemand of van een echtpaar), een parenteel (alle nakomelingen, dus ook vrouwelijke nakomelingen) of een kwartierstaat (alle voorouders, zie hieronder een schema). U ziet, mogelijkheden genoeg.

Een kwartierstaat begint met één persoon, proband of kwartierdrager genoemd. Die krijgt nummer 1. De vader krijgt nummer 2 en de moeder nummer 3. De vader van de vader krijgt nummer 4 en de moeder van de vader nummer 5, enzovoort. De mannelijke voorouders krijgen een even nummer, de vrouwelijke voorouders een oneven nummer.

Voorbeeld van een grafische kwartierstaat.

In deze eerste aflevering komen niet alle vormen van stamboomonderzoek aan bod. Daar komen we later nog op terug.

Wat wilt u weten?

Stamboomonderzoek begint vaak bij een vraag waar iemand al een tijdje mee rond loopt, zoals "wie was de oma van mijn opa?", "zijn we ook familie van?", "heeft onze familie altijd in Bemmeler gewoond?" of "stammen wij af van een adellijke familie?" Een speciale gebeurtenis, zoals een bruiloft of een begrafenis, waar je veel oude familieleden treft, roept nogal eens dit soort vragen op en is daarom vaak de aanleiding om te beginnen. Bij alle vragen die u zich stelt, horen antwoorden en oplossingen.

De eerste vraag is dan meestal: hoe begin ik?

U begint bij degene waar u al gegevens van heeft en dat bent u meestal zelf. Vervolgens komt u bij uw ouders, ooms, tantes en grootouders. Schrijf nauwkeurig alle gegevens op die u heeft, zoals geboortedatum en geboorteplaats, huwelijksdatum en -plaats. Daarnaast ook beroepen, woonplaatsen, verhalen etc. Probeer dergelijke gegevens te krijgen van zoveel mogelijk familieleden. Familieleden hebben vaak nog geboortekaartjes, trouwboekjes, bidprentjes. Hieruit kunt u veel gegevens halen.

GEHUWD op <u>22 Juli</u> 19 <u>25</u>		in de gemeente <u>Bemmel</u>	
		provincie <u>Gelderland</u>	
<u>van Klagen. Gijbert</u>		en <u>Ebber. Maria Giesman</u>	
geboren te <u>Est. Gla</u>		geboren te <u>Bemmel</u>	
op <u>30 maart</u> 18 <u>69</u>		op <u>10 maart</u> 18 <u>88</u>	
zoon van <u>Johannes van Klagen</u>		dochter van <u>Gerardus Albertus</u>	
		<u>Ebber</u>	
en van <u>Willemina Jongslager</u>		en van <u>Anna Maria Giesman</u>	
		ingevolge art. 22, 4°, der regeling 1917, juncto art. 136 burgerlijk wetboek. De ambtenaar van de burgerlijke stand <u>J. W. W.</u>	
Man verleden te <u>Bemmel</u> op <u>21 maart</u> 19 <u>58</u>	Sacrament nederwijzen die _____ maats in discon	echt: anno _____ in echelon parociaal dedicata (akt) eorum Quod tutor,	Vrouw overleden te <u>Klagen</u> op <u>27 dec</u>

Kopie van het trouwboekje van mijn opa en oma. U ziet hoeveel gegevens je hier uit kunt halen: hun namen, geboortedatum, overlijdensdatum, huwelijksdatum, hun ouders. Uiteraard staan hierin ook hun kinderen met hun geboortedata. Heb je dus zo'n boekje, dan heb je zo al drie generaties.

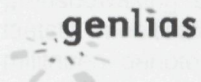
Van oudere familieleden kunt u ook veel verhalen over familie horen en verhalen van "vroeger" over b.v. de woon- of geboorteplaats van uw voorouders. Eenmaal aan de praat, komen de verhalen los. Schrijf alles zorgvuldig op of neem de verhalen op. Leg ook vast van wie u de gegevens hebt gekregen of waar u ze heeft gevonden. Je kunt niet alles onthouden en

later in het onderzoek kan het nog belangrijk zijn om te weten hoe u aan die gegevens bent gekomen.

Hoe nu verder?

Als u zoveel mogelijk van dergelijke gegevens heeft verzameld, bent u klaar voor de volgende stap: zoeken op internet. Maar voordat u gaat zoeken moet u eerst weten wat u zoal tegen kunt komen. Uw naam intikken in Google kan wel wat opleveren, maar enige structuur aanbrengen in het zoeken is wel zinvol anders ziet u al gauw door de bomen het bos niet meer.

Als eerste voorbeeld van een bron op internet waar u gegevens over voorouders kunt vinden noemen we de burgerlijke stand. In de burgerlijke stand, die in 1811 is ingesteld door Napoleon, worden geboorten, huwelijken en overlijden geregistreerd. De openbaarheid is als volgt: overlijdensakten na 50 jaar, huwelijksakten na 75 jaar en geboorteakten na 100 jaar.

genlias

[Home](#) [Zoeken in Genlias](#) [Over Genlias](#) [Actueel](#) [Vraagbaak](#) [Stamboononderzoek](#)

[Sitemap](#) | [E-mail](#)

[Home](#) > [Zoeken in Genlias](#) > [Zoeken in Genlias database](#) [printversie](#)

[Zoeken in Genlias database](#)

[Vorige](#) [Volgende](#)

Detail resultaat: (Bruidegom)

Bron	Burgerlijke stand - Huwelijk
Archieflocatie	Gelders Archief
Algemeen	Toegangnr: 0207 Inventarisnr: 8096 Gemeente: Bemmelen Soort akte: Huwelijksakte Aktenummer: 22 Datum: 22-07-1905
Bruidegom	Gijsbert van Meegen Leeftijd: 36 Geboorteplaats: Elst
Bruid	Maria Geertruida Ebben Leeftijd: 23 Geboorteplaats: Bemmelen
Vader bruidegom	Johannes van Meegen
Moeder bruidegom	Wilhelmina Jongslager
Vader bruid	Gerardus Albertus Ebben
Moeder bruid	Anna Maria Buurman
Nadere informatie	beroep bg.: warmoezenier; beroep bruid: zonder beroep; beroep vader bg.: warmoezenier; beroep moeder bg.: zonder beroep; beroep vader bd.: tabaksplanter; beroep moeder bd.: zonder beroep

Op de website www.genlias.nl vindt u gegevens uit de burgerlijke stand. Daar vindt u ook van welke plaatsen welke gegevens zijn ingevoerd, want nog niet alles is beschikbaar. Binnenkort wordt deze website omgezet naar de website:

www.wiewaswie.nl waarbij ook de mogelijkheid bestaat om scans van akten te bestellen en om stambomen vast te leggen.

Tot hoever kan ik mijn familie terugvinden?

Op deze vraag is geen zinnig antwoord te geven. In de archieven worden veel oude documenten bewaard, maar of daar ook uw voorouders in te vinden zijn is nog maar de vraag. Dat is juist het boeiende van genealogie: je zoekt naar een speld in een hooiberg. Verwacht geen hertogen of graven, geen familiewapen of grootse daden, de alledaagse werkelijkheid is al mooi genoeg.

Wordt vervolgd.

Naslagwerken:

- Pieter van Wissing. Geldersen gezocht; Gids voor stamboomonderzoek in Gelderland. 1996.
- Rob van Drie e.a. Genealogie van stamboom tot familiegeschiedenis. 1989.

Hannes

Via Adi van Oijen-Brussen

Vroeger en er werd wat aangebroken,
Ik wier overal vur aon gesproken.
Ik krieg overal de schuld vur,
Mar ik wende dor aon.
Ik riep vast vurruut, "DAT HET HANNES GEDAON."

Ins zat ik in de school te slaopen.
De meester vroeg, Hannes wie het de wereld geschaopen?
Ik had niet opgelet, de vraag niet verstaon.
Ik riep vast vurruut, "DAT HET HANNES GEDAON."

Ins moest ik met m'n broereke op een bezoekie.
Die snuiter deed onderweg in z'n broekie.
Ik zei vent schrauw maar niet,
Moeder doe je niet slaon.
Ze zegt toch immers, "DAT HET HANNES GEDAON."

Nu schei ik uut met al mien klaogen.
Ik ga een touwke en een spieker haolen.
Ik hang mien op, mien leed is gedaon.
Met een briefke om mien buuk.
"DAT HET HANNES GEDAON."

Wie weet er nog iets over de mobilisatie in Bemmeler?

Adri Stuart

Onlangs kreeg de Historische Kring een aantal foto's toegestuurd met daarbij de vraag van Yvonne van der Meer-Balster of we meer weten over de mobilisatieperiode van haar vader in Bemmeler. Yvonne is op zoek naar de geschiedenis van haar overleden vader Geerhard Balster (1909-2000) en vond in een schoenendoos van haar vader foto's die in Bemmeler of omgeving zijn genomen. Geerhard Balster was vanaf 19 april 1939 gemobiliseerd. Hij was gelegerd bij de Staf III 43e Regiment Infanterie en heeft de meeste tijd tussen april 1939 en 10 mei 1940 in Bemmeler doorgebracht.

Mobilisatie 1939

De algemene mobilisatie van 28 augustus 1939 kwam niet helemaal onverwacht. In september 1938 en april 1939 waren de kustbewaking, de grensbewaking en de militaire luchtvaart al gemobiliseerd geweest. Bij die laatste mobilisatie werden de troepen niet meer naar huis gestuurd. De militairen genoten wel periodieke bewegingsvrijheid en konden zelfs "kleinverlof" krijgen.

<u>VERLOFPAS</u>	
De dpl.	
behoorende bij 3 - II - 43 R.I., mag met	
48-uur bewegingsvrijheid vertrekken op	
dag, den	na
en moet bij mijn onderdeel zijn terugge-	
keerd op	dag,
, vòòr 24.00.	
Wapenveld, 1939.	
De C. 3-II-43 R.I.	
Terug	
te	uur
De Wachtcomm.,	

Een voorbeeld van een
verlofpas.

Door de crisis rond Polen en de acute oorlogsdreiging werden op 22 augustus die klein-verloven ingetrokken zodat de beveiliging op volle sterkte was. Op 25 augustus 1939 begint de grote voormobilisatie, die op 29 augustus 1939 gevolgd wordt door de Algemene mobilisatie.

Alle dienstplichtigen, in totaal 16 lichtingen van 1924 tot en met 1938, werden opgeroepen. De lichting 1939 was al onder de wapenen. De landmacht bereikte daardoor een sterkte van ongeveer 100.000 man naar 280.000 man.

De in april 1939 opgeroepen militairen waren vooral reservisten. Dit waren oudere mannen, met een gezin en een maatschappelijke carrière. Geerhard Balster, op de foto staand de 4e van links, was van lichting najaar 1929 en was in 1939 30 jaar. Hij kwam uit Wijhe en was timmerman van beroep.

Groep militairen tijdens de mobilisatie in Bommel gelegerd. Mogelijk bij de keuken gemaakt, gezien de kok met koksmuts en de komkommers (?) die de soldaten vasthouden. Geerhard Balster is de 4^e man van links, staand.

Omdat er onvoldoende kazernes waren, werden de militairen bij de bevolking ondergebracht: in scholen, op boerderijen, in schuren of snel gebouwde barakken. Ook in Bommel waren militairen gelegerd. Er was een militair tehuis, dat wil zeggen een plek waar de militairen, als ze dat wilden, in hun vrije tijd

naar toe konden gaan. Zo'n tehuis was het gebouwtje Koinonia bij de protestantse kerk en een ruimte achter de smederij van Steenhof aan de Dorpsstraat. Bemmelse meisjes gingen daar wel koffie zetten en rondbrengen voor de militairen. De dochter van dokter Poell kreeg daar kennis aan luitenant Schouten. Ze raakten verliefd op elkaar en ze zijn later ook getrouwd.

Veel vrachtauto's had het Nederlandse leger niet, maar in deze omgeving was er een, die gebruikt werd om het eten rond te brengen. De soldatenkeuken was op Strijdhagen in Bemmel gevestigd en soldaat Kees van Doorn reed met die vrachtwagen naar de verschillende plekken waar het eten werd rondgedeeld.

Bij schoenmaker Van Engen aan de Loostraat werkte een soldaat, die men Tinus Plotseling noemde. Niemand weet meer waarom hij zo genoemd werd. Hij was schoenmaker van zijn vak en hij repareerde er de schoenen van de soldaten. Misschien hielp hij schoenmaker Van Engen ook wel met andere schoenen.

Bij de foto's zat één foto die direct gelokaliseerd kon worden, zie hiernaast.

Het hoge huis op de achtergrond is (de achterkant van) het oude gemeentehuis aan de Dorpsstraat (nu de witgoedzaak van Eltink). Het huis dat voor het gemeentehuis staat is nu de opslagplaats voor de winkel.

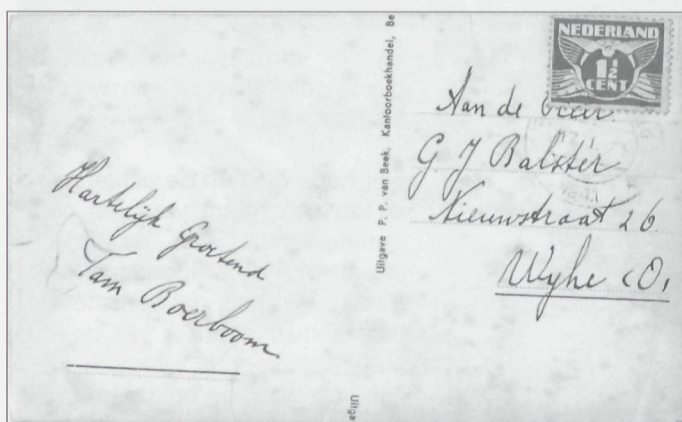
De weg waar de soldaat met de teilen loopt is het Koninginne-laantje. Het Koninginnelaantje begon tussen het gemeentehuis en café Bouwman, waar nu de Van Ambestraat begint en liep naar de boerderij van Boerboom. Op de ansichtkaart op de volgende pagina liep het laantje links van het gemeentehuis.

Geerhard Balster in het Koninginnelaantje op weg naar de familie Boerboom.

In de schoenen-
doos van Geer-
hard Balster zat
ook een ansicht-
kaart van het ge-
meentehuis in
Bommel die door
de familie Boer-
boom is ge-
stuurd.

De kaart is afge-
stempeld op 17-
01-1941.

De winter van 1939-1940 was behoorlijk koud. Er werd overal geschaatst en natuurlijk gingen ook de soldaten het ijs op. De mensen uit Bommel keken hun ogen uit. Iedereen deed, om stevig op de schaatsen te staan, stevige hoge schoenen aan, waar de schaatsen onder gebonden werden met linten of met riemen. Maar de soldaten, die voor het overgrote deel uit Friesland kwamen, bonden de schaatsen zonder schoenen onder hun voeten. Ze schaatsten dus op hun sokken op de schaatsen. En hard dat ze gingen!

Het voorjaar kwam. Met het voorjaar kwamen de geruchten. Soms mochten de soldaten niet met verlof naar huis. Daar werd men bang van. In mei 1940 werd die angst werkelijkheid. De oorlog kwam ons land binnen.

Dan zijn er nog een paar foto's die nog niet gelokaliseerd konden worden. Om te beginnen een tweetal foto's die bij elkaar horen en die gemaakt zijn in de winter van 1939 op 1940. Het huis op de onderste foto is op de bovenste foto

rechts net niet te zien, wel het bruggetje over de sloot. Op de bovenste foto is links een rijtje huizen te zien en een schoorsteen. Als je de foto uitvergroot dan staan er op de schoorsteen mogelijk letters TEO op wat zou duiden op de jamfabriek van TEO - Taminiau Elst Overbetuwe.

De man links is Geerhard Balster in timmermanskleding.

Deze foto sluit rechts aan bij de foto hierboven. Waar staat of stond dit huis?

En dan deze foto van een huis met een erker. Boven de erker hangt een bord waarop de naam "Irene" staat. Naast het raam hangt een vlag met een rood? kruis. Mogelijk was het een post van het Rode Kruis.

Vragen

Herkent u de locatie van de foto's, weet u waar de militairen ondergebracht waren en/of kunt u nog iets vertellen over deze periode, dan horen we dat graag. Neem dan contact op met mij of met een van de andere bestuursleden (zie gegevens achter in dit blad).

Literatuur

Het Nederlandsche Leger 1939-1940: <http://www.leger1939-1940.nl/>

GrebbeLinie.nl: <http://www.grebbeLinie.nl/page/home>

Aantekeningen van Joop Verburg.

ⁱ Een deel van deze tekst is overgenomen van de aantekeningen van Joop Verburg die hij gemaakt heeft in het kader van de lessen "Twee keer bevrijd" op de Bemmelse scholen.

Straatnamen in Bemmelen en Peters

Maria Janssen-van Gelder

Onlangs verscheen er een nieuwe straatnaam in Bemmelen. Vanaf de Loostraat naast de Donatuskerk loopt een nieuw aangelegd tegelpad om de bouwput heen, langs de voormalige pastorie, in de richting van de winkel aan de Buitengracht. Het is erg makkelijk om vanaf de parkeerplaats aan de Loostraat rechtstreeks naar winkels te kunnen lopen, zonder last te hebben van de bouwerij die op de Markt plaatsvindt. Het bord met de straatnaam is geplaatst aan de Buitengracht.

Het wekte mijn verbazing omdat de gemeente al lang geleden besloten heeft om straten niet te vernoemen naar nog levende personen.

De persoon die hier vernoemd wordt is springlevend. Het bord is misschien op eigen initiatief geplaatst en ziet er bedrieglijk echt uit.

De straatnamencommissie van de gemeente Lingewaard was niet op de hoogte. De straatnaam is niet officieel, maar als toevallige bezoeker weet je dat niet en kun je je afvragen wie die persoon is en wat hij betekend heeft voor de gemeenschap. Misschien is het alleen maar een ludieke, tijdelijke actie.

Rectificatie artikel Estourgie

Luuc Rutgers

Per abuis is er in mijn artikel "De Bemmelse jaren van Charles Estourgie" in het kringblad nr. 3 van september 2011 een onjuistheid geslopen. Er wordt door mij vermeld dat dhr. Estourgie in 1933 na vier jaar het eerste deel van de studie aan de Tilburgse Academie voor Bouwkunst afrondt. Het betreft hier volgens informatie van de familie Estourgie echter de volledige studie, d.w.z. het eerste en het tweede deel. Mijn excuses.

MAANDAG 10 JULI 1933

GROOTE BRAND BIJ BEMMEL.

DRIE BOERDERIJEN TEGEN DEN GROND.

Zaterdagmiddag heeft te Bemmél een hevige brand gewoed. Drie flinke hofsteden zijn tot den grond afgebrand. Het vuur is door onbekende oorzaak ontstaan in de Warmoezlerderij van C. van Duren, op de Plak. Omstanders zagen eensklaps het stroodag in vlammen staan. Door den wind sloegen de vlammen naar de hofsteden van H. Peters Junior en H. Peeren, beiden eveneens met stroo gedekt naast elkaar gelegen, in een tamelijk dicht bewoonde buurt. Gevaar voor verdere uitbreiding was dan ook niet denkbeeldig.

Door den burgemeester werd de motorbrandweer van Elst gealarmeerd, die direct ter plaatse was. Zij slaagde erin den brand te beperken tot de drie perceelen, welke geheel afbrandden. Het vuur was zoo hevig, dat niets van den inboedel kon gered worden. Levende have is niet omgekomen, alleen werd een varken van den heer v. D. slachtoffer der vlammen.

Veel schade is aangericht aan het veldgewas en de boomgaarden in de windrichting gelegen van den fellen vuurgloed.

Omtrent de oorzaak van den brand tast men in 't duister. Verzekering dekt de schade.

Onvoldoende brandweer.

Bij de geweldige brand van Zaterdag is weer eens een keer te meer uitgekomen, dat de brandweer van Bemmél over onvoldoende capaciteit beschikt. Men moest voor het nablusschingswerk zelfs de brandweer van Elst laten komen.

Het wordt hoog tijd dat de brandweer van Bemmél is flink gereorganiseerd wordt. Zooals de toestand nu is, is de autoriteit niet voldoende verantwoord.

Brand bij Van Duren, Peeren en Peters

Adri Stuart

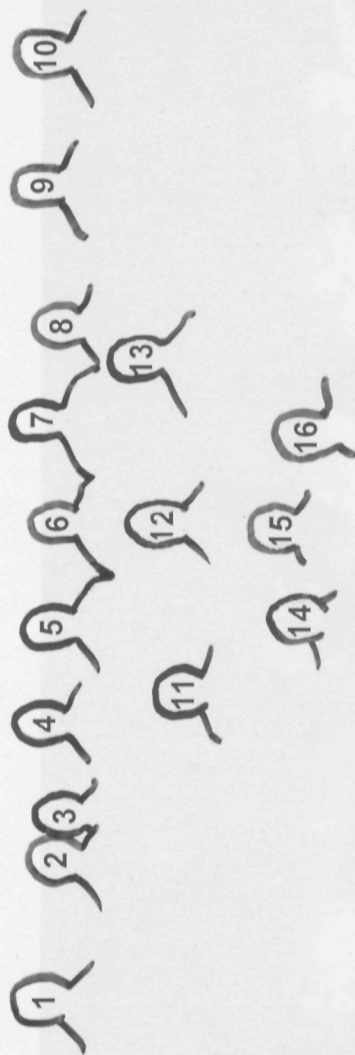
In ons Kringblad nummer 3 van 2000 is deze brand al eerder uitgebreid beschreven. Reden om daar nu weer aandacht aan te besteden is het feit dat we bovenstaande foto uit een fotoboek van notaris Van Bunge voor ons archief kregen van de heer Buddingh, kleinzoon van notaris Van Bunge.

De brand is ontstaan in een schuurtje bij de hofstede 'De Fiool' van warmoezenier C. van Duren. Voordat de brandweer ter plaatse was had het vuur zich al verspreid naar het rieten dak van de naastgelegen hofstede, bewoond door de vrachtrijder H. Peters Jr. Ook dit pand brandde af en daarna ook de aangrenzende hofstede van metselaar H. Peeren. Men had zelfs niet de tijd om iets te redden, zo schrijft ook 'De Betuwe'.

Bovenstaande foto is genomen ter hoogte van het kruispunt Loostraat, De Plak en het Vossenhol. De nog de rokende puinhopen hebben grote belangstelling van de Bemmelse jeugd.

Sportclub Bemmél – Serto

De foto is genomen op zondag 10 mei 1931 door fotograaf Th. J. Barten uit Nijmegen en ter gelegenheid van het eerste lustrum van voetbalclub SERTO. Op de foto staat waarschijnlijk het eerste elftal.

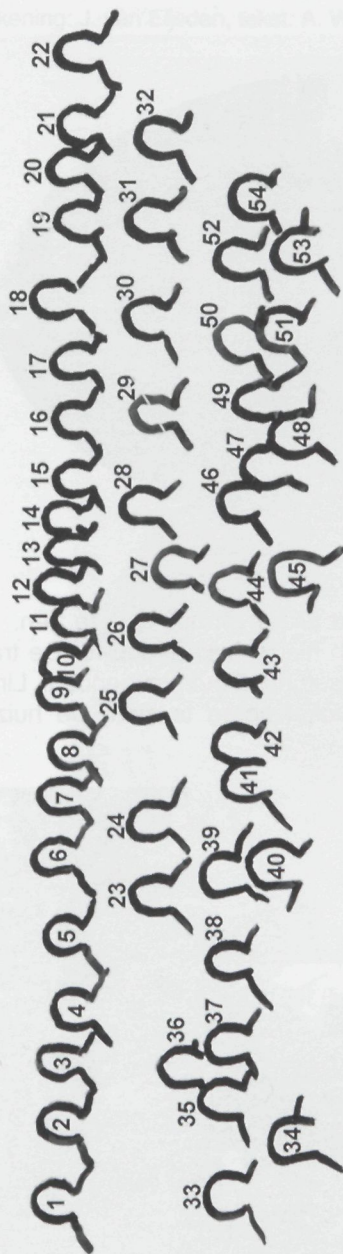
Op de foto herkennen we aan de huizen het voetbalveld van Rijssenbeek op 't Hoog. Het veld lag in die tijd nog haaks op de Karstraat. In de jaren 50 is het veld een kwartslag gedraaid en lag het parallel aan de Karstraat.

Op de foto zien we de volgende personen:

1. Gerard van Loon, 2. Pastoor Willem Grimmelt, 3. Piet van Hal, 4. Jan Steenhof, 5. Theo van Vosselen, 6. Piet Derks, 7. Nol van 't Hullenaar, 8. onbekend, 9. onbekend, 10. kapelaan E. Schweigmann, 11. Daan Peters, 12. Gradje Graven en 13. Theo Steenhof, 14. onbekend, 15. J. van Gelder en 16. onbekend.

In de zomer van 1932 vraagt SERTO de overgang aan van de RKVUB naar de bond van het bisdom Den Bosch, kring Nijmegen. Het duurt tot eind november 1932 alvorens men de eerste wedstrijd kan spelen in de 1^e klasse A. Het seizoen loopt voor geen meter en op 25 maart 1933 staat men met 6 verloren wedstrijden troosteloos onderaan de ranglijst. Op 25 juni staat men echter na een inhaalrace op de 6^e plaats. In het seizoen 1933-1934 komt Serto wederom in de kring Arnhem van de Utrechtse bond uit.

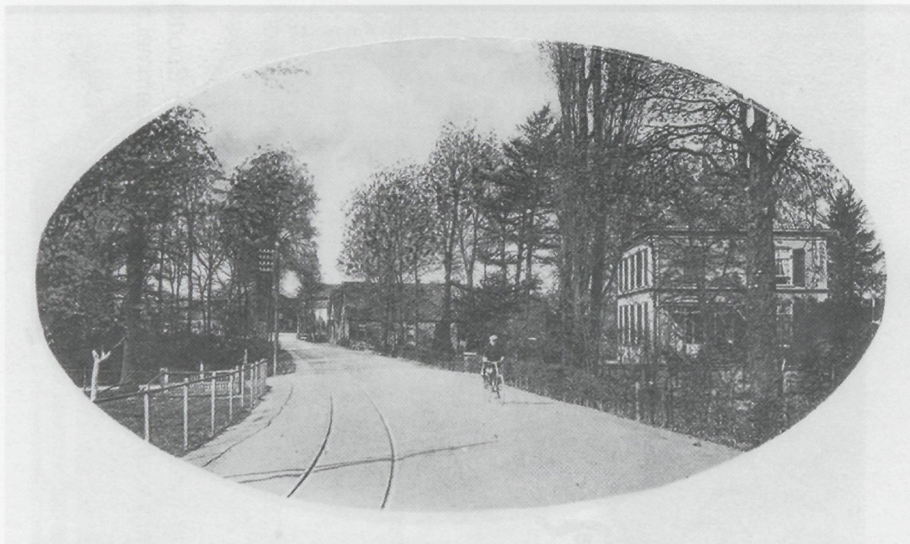
Ook deze groepsfoto is genomen op 10 mei 1931 en hierop staat een grotere groep waarvan ook de voetballers van de elftalfoto deel uitmaken.

Van deze foto zijn de volgende namen vrijwel zeker:

1. Gé van Loon, 35. Jan Steenhof, 36. Nol van 't Hullenaar, 39. Theo van Vosselen; 45. Theo Steenhof; 46 en 48 nog onbekende voetballers, 53. Piet Derks;.

Herkent u nog iemand op deze foto, laat het ons weten of meld het bij de werkgroep Historie Sportclub Bemmelp/a Koos van 't Hullenaar, Poeldrik 144 te Bommel of via de mail aan historie@sportclubbommel.nl
Zie ook de foto's op onze website bij Oproepen.

Toen en Nu

Op de oude foto is rechts de oude pastorie van de hervormde kerk te zien. Dit huis bestaat niet meer. Op deze plaats is een nieuw huis gebouwd. De tram liep door de Dorpsstraat. Een eenzame fietser heeft ruimte genoeg. Links naast de tramrails is de ingang naar De Kinkelenburg te zien. De huizen rechts achter bestaan nog steeds.

Karikaturen van bekende Bemmelingen (5)

Tekening: J. van Eijdsen, tekst: A. Wierink

Piet Evers, veilingdirecteur

Die nu volgt, och – dat zeg ik niet,
Maar we noemen hem wel Appelenpiet!
Hij werd behandeld heel humaan,
Zijn facie komt hier voor u staan.

Een wolk van blijheid blaast hij uit.
't Is een gehaaide, de schavuit.
Je zegt, wanneer je die trekken ziet:
“Hij ruikt weer winst”. – is 't waar of niet?

Peter Starto van de Ronduit¹

Als de dagen gaan lengen, begint de winter te strengen, zeggen de boeren in de Over-Betuwe en zij hebben gelijk. Als het vriest dat het kraakt is de grond bikkelhard en niet te bewerken. En daarom vertellen de oude boeren wonderlijke verhalen over de witte wieven en weerwolven en ook over de katten die om middernacht nog altijd hun geheimzinnige dansen maken.

Maar rondom Kerstmis vertellen zij het verhaal van Peter Starto die met Kerstmis zijn oude moeder niet naar de nachtmis in Hulhuizen brengen wou en daarom zeer droevig aan zijn einde kwam.

Dat verhaal van Peter Starto, hetwelk waar gebeurd moet zijn, is nog niet zoo heel erg oud. Misschien maar een paar honderd jaar! Het is uit den tijd, toen het volk van Bemmelen, Haalderen en wijde omgeving tenonder gegaan is - om aan zijn verplichtingen te voldoen.

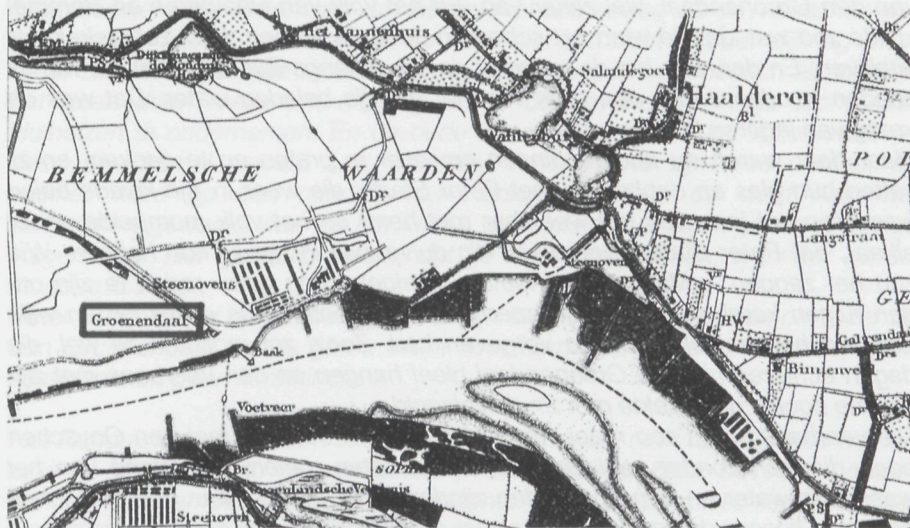
Peter Starto, een lange ruige vent, woonde toen met zijn moeder, een oud maar vroom mensch, op het Ronduit, een schoone boerenplaats, waarvan men later een café gemaakt heeft, dat er nog altijd staat. Peter Starto, die zooals gezegd en geschreven op het Ronduit woonde, had geen al te beste naam onder het mansvolk en de frollies van zijn dorp. Hij was een verslaafd dobbelaar en 'n hevige „pruiver" die zijn tijd verdeed in het veerhuis de Groenendaal. Dat veerhuis zag met zijn oolijke vensterkens uit op den wijden groenen polder van de Waal. Maar dat had heel geen bekoring voor Peter Starto. Die zocht in den Groenendaal alleen de brandewijn met suiker. En het dobbelspel. Peter - het zij tot zijn schand gezegd - bracht er dagen en nachten in door. En al dien tijd zag zijn moeder hem dan niet; zij, die niet ophield den hemel geweld aan te doen om haar jong toch tot andere gedachten te brengen. Zoo is nu eenmaal een moeder uit deez' streken.

Peter trok er zich weinig van aan en bleef zijn tijd verdoen tot groot verdriet van zijn moeder. Ja, het jonk verdimde het somwijlen om met haar op den Zondag naar Hulhuizen te loopen, waar het volk van Haalderen en Bemmelen ter misse ging. Heel veel verdriet had moeder Starto in die dagen te verduren en gedurig smeekte zij haren Peter zijn leven toch te verbeteren, waarmee ie den hemel en zijn moeder toch zoo plezieren kon.

Maar Peter was teveel verslaafd om zoo maar ineens het pruuven en 't spelen te laten, en het gebeurde soms Zondagen achtereen, dat zijn oude moeder alleen over den Waaldijk ging om in Hulhuizen aan den Waalkant ter kerke te gaan. Dan zat de ruige in den Groenendaal, en zag uit op den veerweg, die naar de rivier toe kronkelde. Het volk van den Ooypolder, dat dicht aan den dijk zat, kwam ook liever naar Hulhuizen ter kerke, dan dat het heelemaal op Nimwegen of Persingen moest gaan. En daarom staken ze omtrent den

¹ Overgenomen uit "Tusschen Twee Rivieren" door Willem de Wael.

Groenendaal de breede rivier over. Vanuit het café kon men precies het veer over en weer zien drijven, en de waard met zijn slimme oogjes controleerde tusschen de bedrijven door op den man af het volk, dat zich over liet zetten. Als ze van Hulhuizen terugkwamen, staken ze hier toch wel effen aan, en zoo ze met den veerknecht nog niet afgerekend hadden, dan wist hij prompt dat bij het betalen van den borrel, ook het veergeld op den toonbank zou worden gelegd.

Maar, zoo gezegd: het landschap met zijn schoone rivier kon Peter Starto echter maar kort bekoren, want de drank en het spel hadden hem schielijk weer bij de kladden. En d'r waren altijd manslui zat, die met hem spelen wilden. Want ze wisten, dat die van 't Ronduit altijd wel wat te verliezen had! Het was bar hoog water dit najaar, en 't Waalwater stond van dijk tot dijk. Het kwam met wild geweld van boven af, en gleed in ongetemde vaart langs de dijkkanen, waar de duistere gestalten van het vondersvolk langsheen slopen om het aangespoelde hout op te kunnen scharrelen. De boeren, die den Groenendaal hadden aangedaan, zeiden het wel voorspeld te hebben, want het was bar, zoo vaak en zooveel als de meeuwen op het land aan kwamen vliegen. 't Hout, dat de boeren op den deel of dorschvloer spleten, was vochtig om niet te zeggen nat. En dat gaf bij mekander allemaal uitzicht op slecht weer en veel water. Dat is er dan ook van gekomen, en nou zaten ze al dagen lang tegen een grijze wereldzolder aan te kijken, die zich spiegelde in het voorbij stroomende water.

De boeren klaagden hun nood tegen den veerbaas van den Groenendaal. Want het ingezaaide koren rotte in den grond dat het een aard had, en van

den jongen aanplant bleef er ook al niet veel meer over. En nog maar altijd kwam het water, het wassende water, van bovenaf zetten.

De veerbaas haalde zijn schouders op: zagen de boeren dan heelemaal niet hoe zijn eigen doening er ook onder leed? Het veer was immers opgelegd; dat lag nu als een kees aan de ketting op den wal, en er werd geen cent meer gebeurd. En bovendien zou de vorst niet uitblijven. Daar was hij, de veerbaas van den Groenendaal, wel zeker van. En het volk van Haalderen en Bemmelen knikte zoo wat. Ja, de wind zat scheef in de lucht en een vorst zou zeker niet uitblijven. En dan was het de vraag of de dijken langs Rijn en Waal het wel uit zouden houden onder den druk van het met ijs beladen water. Dat was de vraag van iederen harden winter.

Maar daar waren nu andere dingen om over te praten en te denken, en zij vatten hun glas en dobbelden met Peter Starto, die weer in zijn kwade buien was. Van het jaar was het weer bar met hem, en het volk mompelde onder elkaar, dat Peter Starto, God weet, d'n duivel wel in zijn lijf kon hebben. Wie zou het zeggen. - Maar dat behoefde overigens nog geen reden te zijn om den ruigen kerel te mijden, die goed voor zijn centen was en bij tijd en wijle ook zoo het een en ander te vergeven had. Zoo'n zot mochten ze wel, die dagen achtereen in den Groenendaal bleef hangen en den veerbaas met zijn slimme oogjes rijk maakte met z'n duivelsgeld.

Die veerbaas stond zoo maar wat toe te zien en besprak met een Ooyschen boer, die zich zonder veel angst over had laten roeien, den stand van het wassende water en den op handen zijnden vorst. Als het aan den Ooyschen boer zou liggen, dan zou hij graag met de Kerstmis weer op de gierpont van den Groenendaal overgezet worden. De nachtmis in de Hulhuizer kerk was altijd zoo bijzonder schoon, en ze konden daar gruwelijk fijn zingen

Maar de veerbaas kon niet garandeeren, dat met de Kerstmis het veer weer in de vaart zou liggen. Want als ge het hem vroeg, nou dan bleef er tot dik na de Kerstmis nog ijs waaien.

De veerbaas had gelijk. Tegen Kerstmis was er nog volop ijs. De Waal zat er vol van en stormwinden jakkerden over het Betuweland, dat 't heel verschrikkelijk was. In dat weer en op den morgen voor Kerstavond, werd Peter Starto door den veerbaas van den Groenendaal thuisgebracht. Peter was dronken als nooit tevoren. Hij was smoorzat. En zoo ontving de arme moeder haar zoon, terwijl de veerbaas zich haastig uit de voeten maakte vanwege dat verschrikkelijke tafereel.

Moeder Starto sloot de deur van het achterhuis en legde haar zoon te bed. Daar kon hij zijn roes uitslapen. Zoo verliepen de morgen en middag voor Kerstmis. Moeder Starto zat in de opkamer en haar handen lagen troosteloos in haar schoot. Zij staarde op de schoon bewerkte linnenkast met de vele krulkes en kraskes; zij bad nog voor haren Peter, ja zij bad nog, opdat er toch maar vrede in dat ruige gemoed zou komen. Maar het was of zij voor niks

haar bede deed. Misschien was dit ook wel zoo; welk mensch zou dat kunnen zeggen. Maar Gods goedheid is immers zoo groot. Zij bad, opdat haar Peter haar dezen nacht vergezellen zou naar Hulhuizen, waar in het hartje van den nacht de mis, de nachtmis, zou worden opgedragen. Het was koud en guur, en misschien niet eens veilig op den weg met deze gladheid. En daarom had zij zoo gaarne, dat Peter haar vergezellen zou. Zij zou 't hem vragen. Als ie meeinging, zou het hem kunnen veranderen. De nachtmis, die heilige nacht, en 't kerstkindje! Haar Peter was van inborst niet zoo kwaad als de menschen wel dachten., En als de Groenendaal hier maar niet zoo dicht aan den dijk lag

Peter zou met haar mee moeten gaan, want voor een oud mensch als zij, was het geen doen meer om alleenig en in den avond de lange tocht naar Hulhuizen te ondernemen. En de oude vrouw vatte weer haar rozenkrans en deed den hemel geweld aan, onderwijl Peter Starto zijn roes uitsliep, en wakker werd op den middag van Kerstavond, toen de wind naar het zuidwesten gewaaid was en het luiden der klokken uit Nijmegen met hevige vlagen naar hier gewaaid kwam, dat ge het verstaan kon, wanneer ge stil stond te luisteren.

Peter Starto stond op, en beraamde in zijn droesigen kop plannen om weer op den Groenendaal aan te gaan. Want voor hem was er geen Kerstmis, geen kerstnacht en geen kerstkindje.

Het Ronduit lag verdrongen in de avonddonkerte, die over den dijk was komen zakken. Vrouw Starto had de olielamp aangestoken. Haar beverige handen konden maar amper het vuur uit de steenen slaan, maar misschien kwam dat vanwege de verwachtingen en verlangens, die zij zich voor dezen kerstavond had gesteld. Zij hoorde Peter in zijn kamer stommelen en ze porde het vuur in den haard wat op, dat de vonken er van in de rondte spatten. Zij zette het warmgehouden eten voor hem op de blankgeschuurde tafel. Hoe is een moeder! Hij zou er zekers een toer aan hebben om haar heelemail over den kouden dijk naar Hulhuizen te brengen en met haar de nachtmis bij te wonen. Misschien zouden zij door den binnenpolder op de kerk aan kunnen gaan. Maar de wegen waren omtrent dit jaargetij bijzonder slecht, en ge zoudt misschien kunnen verdwalen in de wijde der polders. Neen, dan had moeder Starto maar liever dat haar Peter den dijk zou houden, den slingerenden dijk, wanneer zij ter nachtmis gingen in den duisteren nacht.

Hij zou dat willen doen. Zoo dacht moeder Starto, toen de ruige de opkamer binnenkwam. Hij had geen enkel goed woord voor zijn moeder, die zoo druk voor hem geweest was.

- Goe'n aovend, Peter! zeide zij nog.

Peter Starto bromde zoo wat, ging aan de blanke tafel zitten en begon te eten.

- 't Is de veuraovend van Kerstmis, Peter!, zeide 't vrouwmensch weer. Maar Peter gaf geen antwoord.

- Verstao ge me, Peter?, we zitten aon den veuraovend van Kerstmis. Ge wit toch wel? Ge zoudt jouw moeder naor de nachtmis ien Hulhuuzen kunnen brengen..... Peter?!.....

Het oude mensch trad dichterbij. Zei haar Peter dan heelegaar niets. Ja toch!! Hij zei, dat het niet ging! Dat ze in den Groenendaal op hem zaten te wachten.

- Maor Peter, jong, dat meint ge toch niet?

Peter Starto haalde zijn schouders op en schoof het bord van zich weg. Naar de nachtmis ! Dat was voorbij ! Groenendaal riep hem immers met den witten en wijden buitenpolder, en de rivier, die vol ijs zat. Peter schudde zijn groote kop. Neeë, dat ging niet!

Maar de oude vrouw hield vast. Haar bidden en smeeken hielpen echter niet, want Peter greep zijn breedgerande hoed, zette de kraag van zijn buis omhoog en maakte aanstalten om te vertrekken. Toen zei ie, dat hij wel op tijd terug zou zijn om zijn moeder naar Hulhuizen te brengen.

De oude vrouw keek op. Meende hij dat?! Zij zag in het grijnzende gezicht van den man, die zij als kind in haar schoot gedragen had, en die nu meende zijn oude moeder te kunnen verdrieten door Gods geboden te treden. Nog stond hij bij de deur en in haar heiligen toorn riep ze hem toe, dat de duivel hem in eigen persoon hier zou brengen, indien hij niet op tijd op het Ronduit was om haar te halen voor de nachtmis in de Hulhuizer kerk. Peter Starto trok de deur achter zich dicht en verdween in de duisternis van den avond.

Buiten was het gaan sneeuwen en de stormwind stond van Kleefslan pal op Nijmegen. Oostenwind! Groenendaal trotseerde het stormweer. De wind joeg langs zijn binten en hilde met een vuil geluid in de trekgaten der groote schouwen. Langs het silhouet van zijn duistere contouren bewogen zich de gestalten van het volk, dat zich door weer en wind vooruitsleepte om op tijd in Hulhuizen te zijn, waar te middernacht de geboorte van het Goddelijke Kind in de plechtige Mis herdacht zou worden.

In haar boerderijtje schreide moeder Starto heete tranen, nu haar Peter zijn woord niet hield en wegbleef. Zij had verdriet, dat vrouwmensch, om haren Peter, die zich op dezen Kerstavond bedronk in het veerhuis, waar een uitgelaten stemming heerschte en waar de kroegbaas vette gebraden ganzen aandroeg en groote glazen met wijn vulde om er op zijn manier de Kerstmis te laten vieren. Er was geen volk uit de Ooy gekomen, want er werd niet meer gevaren nu het ijs met groote schotsen de Waal kwam afdrijven. Maar dat deerde deez' avond niet. Er was feest ! Er werd uitbundig gefeest, hier aan den Waaldijk, waar Peter Starto reeds vroeg dronken was door zijn onmatigheid.

De uren verstreken en men gekscheerde, dat nu omtrent de plechtigheid in de Hulhuizer kerk wel beginnen zou. Dan moest het ook hier in den Groenendaal maar gebeuren. En de waard vulde opnieuw de glazen. Peter Starto dobbelde nog met zijn dronken kop en was nog maar amper in staat de oogen te tellen, die hij wierp. In zijn droesig hoofd ging er nog iets van rond, dat ie zijn moeder

naar de kerk van Hulhuizen zou moeten brengen. Maar hier zat hij beter, hij, Peter Starto van het Ronduit.

Het was tegen middernacht toen de deur van het veerhuis openging. Een vreemdeling, heelemaal in het zwart uitgedost, maar vol witte pluisjes van de sneeuw, trad binnen en zette zich aan de tafel, waar Peter Starto zat! Zij praten wat en kwamen er zelfs toe om te gaan spelen met de dobbelsteenen. Peter verloor gooi na gooi, en de zwarte graaide het geld van zijn tegenstander keer op keer naar zich toe. Het volk van het veerhuis zat zoo wat toe te kijken, en bekeek den zwarte met groote argwaan. Het lawaai verstilde en aller aandacht concentreerde zich op de drink- en dobbelpartij van Starto en den zwarte, die opeens - precies een minuut voor twaalfen - de dobbelsteenen neerlegde, het gewonnen geld bij zich stak en Starto beduidde met hem mee te gaan.

Deze verschrok, dat het een aard had, en staarde den vreemdeling met dronkemansoogen aan. Hij herinnerde zich plotseling de woorden van zijn moeder, die gezegd had, dat de duivel hem naar haar toe zou brengen, indien hij niet uit eigener beweging zou zijn gekomen. Peter Starto was ineens ontnuchterd en hij volgde met grooten angst den zwarten vreemdeling in den duisteren nacht van Kerstmis.

Bij het Ronduit lichtte deze den ijzeren klink van de onderdeur en stiet Peter zijn huis binnen. De arme moeder Starto, die den ganschen avond had zitten wachten en nu haar jongen door dien vreemden zwarten mensch zag thuisgebracht, begreep, wat dit te beduiden had. D'n duivel in eigen persoon bracht haar ontaarden zoon in den nacht van Kerstmis thuis

Moeder Starto neeg haar hoofd. Zij kromp ineens en stierf, terwijl de vreemdeling met een grijnslach den wanhopigen Peter achterliet. Moeder Starto, dat vrome mensch, vierde bóven Kerstmis.

Nu nog weet het Over Betuwsche volk te vertellen, dat zij, die op den morgen van Kerstmis naar het Ronduit kwamen om de oude vrouw een zaal'gen Kerstmis te wenschen, haar dood in de kamer vonden liggen. En aan de zoldering het lijk van Peter Starto, die het Kerstkind niet noodig had en zich daarom in zijn wanhoop verhangen had

Wie weet wat?

Maria Loonen

Nog steeds bezig met het inventariseren van objecten, kom ik zo af en toe iets tegen dat vragen oproept. Zoals deze plaquette. Hij komt van de Veiling Bommel en is bevestigd op een zwart houten onderplaat van 30 x 40 cm. De

plaquette zelf is aluminium en de maten zijn 20 x 30 cm. Erop afgebeeld staat de veilingklok met daarin het veilinggebouw en de artikelen die er geveild worden.

De vraag die opkomt is natuurlijk ter gelegenheid waarvan deze plaquette gemaakt is en welke verdere bijzonderheden erover bekend zijn. U kunt uw informatie mailen naar maria.loonen@planet.nl.

Aanwinsten

Het bestuur

De afgelopen periode hebben we de volgende aanwinsten voor de kring binnengekregen, waarmee we natuurlijk erg blij zijn.

- Twee gevelstenen van boerderij De Boel met jaartal 1869 en 1871;
- Herdenkingsplaquette Veiling Bemmell;
- Laptop;
- Bidprentjes.

Verder ontvingen we in bruikleen een aardewerk schijf van Bemmell 800 en kop en schotels met logo Bemmell 800 en met het gemeentewapen van Bemmell, alles gemaakt door het Ambacht Haalderen.

Nogmaals hartelijk dank en bovengenoemde voorwerpen krijgen een plaats in ons documentatiecentrum in De Kinkel.

Geen lezing maar een filmavond

Nol van Rossum

De voorbereidingen voor de lezing van 13 oktober jl. begonnen al met enige strubbelingen. Hoewel we de zaal van de Kinkel gereserveerd hadden, was deze niet meer vrij en moesten we uitwijken naar de kleine zaal van het Wapen van Bommel. Twee dagen voor de lezing over de Linge en haar afwatering kregen we bericht dat de heer Aart Bijl die de lezing zou verzorgen zich moest afmelden omdat zijn echtgenote bij een ongeval haar heup gebroken had en hij thuis nodig was.

Na enig rondbellen bleek dat er geen vervanger voor een lezing te krijgen was en we voor het dilemma stonden: of de avond afgelasten of zelf iets organiseren. In verband met de korte tijdsspanne was het onmogelijk iedereen op de hoogte te stellen en moesten we voor een alternatief kiezen.

In ons archief hebben we de film *Market Garden* die aardig aansluit op de laatste verhalen in ons kringblad en we besloten deze te draaien. Van Daan van Deutekom konden we een beamer lenen en met behulp van het Wapen zoveel geluid produceren dat iedereen het verstaan kon.

De avond werd bezocht door ongeveer 40 kringleden die toch genoten hebben van de film die op speciale wijze aan de hand van origineel beeldmateriaal en interviews van 60 jaar later liet zien hoe de bewoners van de Betuwe, Arnhem en Nijmegen maar ook de oorlogsveteranen, zowel Geallieerden als Duitsers, deze tijd hebben beleefd.

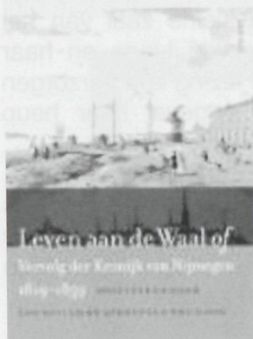
Voor degenen die extra voor de lezing over de Linge kwamen kunnen we mededelen dat de lezing alsnog in 2012 gehouden wordt.

Film Market Garden.

Boeken

Frans Polman

Leven aan de Waal of vervolg der Kronijk van Nijmegen 1819-1895

Egodocumenten zijn momenteel in. Ongeveer twee eeuwen geleden was er een Nijmeegse wijnhandelaar die jarenlang en heel precies vastlegde welke gebeurtenissen zich in en rondom Nijmegen voordeden. Op deze wijze gaf hij door aan volgende generaties wat hij van belang vond om op te tekenen. Hij trad met de gekozen titel bewust in het voetspoor van illustere voorgangers, zoals o.a. Willem van Berchen, vader en zoon Smetius en vader en zoon In de Betouw.

Zo is een gedetailleerde kroniek ontstaan waarin bijvoorbeeld is opgenomen wat het kruierend ijs in de Waal in 1841 voor een rampzalige gevolgen had. Of dat de winter op 15 maart 1845 nog zo streng was dat men met een arrenslede van Zwartsluis naar Schokland (toen dus een eiland) heen en weer is gegaan over het ijs in de toenmalige Zuiderzee. Ook koninklijk bezoek aan Nijmegen door koning Willem II op 11 juni 1841 werd opgetekend.

Bijzonder is dat ook archeologische vondsten werden gemeld en natuurlijk de publieke terechtstellingen die een onderdeel waren van het "volksvermaak". Zoon Gerrit heeft de traditie van zijn vader voortgezet. De kroniek is nu voor het eerst uitgegeven in druk en voorzien van veel voetnoten en interessante illustraties. Een aardig boek voor hen die geïnteresseerd zijn in het gewone leven in en om de stad Nijmegen.

Leven aan de Waal of vervolg der Kronijk van Nijmegen 1819-1895 door Jan Willem en Gerrit van Duijnen. ISBN 9789460040788 € 22,50

Naschrift redactie:

In museum Het Valkhof in Nijmegen is tot en met 29 januari 2012 de tentoonstelling "Geschiedenis in beeld, Atlas Van Duijnen" te zien. De tentoonstelling in het prentenkabinet omvat een selectie van 3000 prenten die door vader en zoon Van Duijnen verzameld zijn en die een beeld van de geschiedenis van Nederland te zien geeft.

Internet wetenswaardigheden

Adri Stuart

Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis

Het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) is het grootste documentatie- en onderzoekscentrum ter wereld op het terrein van de sociale geschiedenis. Sinds zijn oprichting in 1935 zet het instituut zich in voor het verzamelen, behouden en ter beschikking stellen van het erfgoed van sociale bewegingen.

Het IISG bezit meer dan 3000 archieven, 1 miljoen boeken en tijdschriften en een grote collectie beeld- en geluidsmateriaal. De collecties zijn ontsloten door middel van een online catalogus, een archievenindex en inventarissen.

Je kunt o.a. de waarde van een som geld in een bepaald jaar vergelijken met die in een ander jaar. U wilt bijvoorbeeld weten hoeveel geld de verkoop van een huis in 1800 opleverde en wat je daarmee nu zou kunnen doen (de koopkracht). Zie <http://www.iisg.nl/hpw/calculate-nl.php>

Historische Kranten

De Koninklijke Bibliotheek heeft de webdienst Historische Kranten opnieuw uitgebreid. Momenteel staan er ruim drie miljoen pagina's op, waardoor u al 31 miljoen artikelen kunt doorzoeken in kranten van 1618 tot 1995.

Zie http://www.kb.nl/nieuws/2011/kranten_uitbreiding_miljoen.html

Nationaal Archief

De website www.gahetna.nl presenteert de collectie van het Nationaal Archief. Meer dan 110 km aan documenten, 14 miljoen foto's en bijna 300.000 historische kaarten. Van cruciale overheidsdocumentatie tot persoonlijke correspondentie van invloedrijke personen en gewone Nederlanders.

Waar bevindt zich het document dat als basis dient van onze democratie? Waar ligt het aankoopbewijs van Manhattan dat in 1609 is verruild voor goederen ter waarde van een luttel 60 gulden? Waar kunt u de abdicatieakte van Koningin Juliana bekijken? Of de rol van uw voorouders in de Tweede Wereldoorlog achterhalen? gahetNA in het Nationaal Archief!

Met [gahetna.nl](http://www.gahetna.nl) krijgt u op interactieve wijze inzage in het archief. De mooiste stukken van het Nationaal Archief worden uitgelicht en gepresenteerd. De archieven bieden een schat aan informatie, maar dat zijn vaak fragmenten zonder context. [gahetna.nl](http://www.gahetna.nl) verrijkt deze collectie met verhalen en beelden. Beelden die in samenwerking met Spaarnestad Photo online toegankelijk zijn. Maar gahetNA blijft niet bij een website en een magazine. Er wordt hard gewerkt om u op verschillende manieren, zowel digitaal als fysiek, kennis te laten maken met onze unieke collecties. Houd dus deze website in de gaten en gahetNA in het Nationaal Archief. Zie <http://www.gahetna.nl>

De slag om de Grebbeberg

Het is het doel om een zo compleet mogelijk overzicht te bieden van de gebeurtenissen, inzicht te bieden in krijgsverslagen en verhalen en de bezoeker als het ware aan de hand te nemen richting de gebeurtenissen in de vaderlandse krijgsgeschiedenis anno mei 1940. Daarbij staan objectiviteit, non-politieke uitgangspunten en nuchtere presentatie van de krijgsgeschiedenis voorop. Zie <http://www.grebbeberg.nl/>

Gelegerd in Gelderland

In de zomer van 2012 staat Gelderland in het teken van 'Gelegerd in Gelderland': een drie maanden durend erfgoedfestival met volop aandacht voor het militaire verleden van de provincie. Het festival bestaat uit een groot aantal activiteiten, zoals tentoonstellingen, nagespeelde veldslagen, muziek, theater, wandel- en fietsroutes, lezingen en debatten.

Gelegerd in Gelderland besteedt aandacht aan het militaire verleden van de provincie, en vooral aan de effecten daarvan op het landschap, de invloed op de burgerbevolking, en de ervaringen van militairen die hier gelegerd waren.

Zie <http://www.gelegerdingelderland.nl/>

De winnaar bedankt!

Hartelijk dank aan den Heer
J. BRUINS, Bommel
Hoofdagent „Hoefijzerbriefjes”
voor de prompte uitbetaling van
f 3000.— op No. 1834.

DE WINNAAR
231 7

H.H. Sigaren- WINKELIERS kappers etc., ver- koopt nu de bekende Hoefijzerbriefjes. Hoogste provisie. Coulante bediening. H. Otten, hoofdagent schap, Tel. 18973, Gansstraat 85bis. 3829
--

Een hoefijzer brengt geluk zeggen ze, vandaar een loterij met hoefijzerbriefjes, wie kent ze nog? Links een advertentie in De Gelderlander van 17 februari 1940 van een winnaar van de loterij die bedankt voor de vlotte uitbetaling; dat is nu niet meer voor te stellen. Rechts een advertentie in het Utrechts Nieuwsblad van 9 februari 1940 waarin om wederverkopers van de hoefijzerbriefjes wordt gevraagd.

Archief gemeente Lingewaard verhuist naar Nijmegen

Adri Stuart

In de maand december zijn de archieven van de voormalige gemeenten Bommel, Gendt en Huissen overgebracht naar het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Alle gegevens uit de gemeentearchieven verhuizen nu naar Nijmegen. Het gemeentearchief van de gemeente Bommel was tijdelijk ondergebracht in het Gelders Archief in Arnhem. Ook het gedeelte dat nog op de zolder van de Bruggdijk lag, is naar Nijmegen gebracht. Dat kostte nog best veel moeite omdat alle dozen 3 trappen naar beneden gebracht moesten worden. Gelukkig bracht een "verreiker" uitkomst door met een pallet op een manitou (heftruck met telescooparm) naar de eerste verdieping te reiken. Dat scheelde toch mooi 2 trappen sjouwen.

Archiefdozen van de voormalige gemeente Bommel.

Wat verandert er voor u?

Als u bouwvergunningen wilt inzien of u heeft interesse in historisch of genealogisch onderzoek dan kan dat natuurlijk nog steeds. U moet hiervoor nu naar het RAN, Mariënborg 27 te Nijmegen (dinsdag, woensdag, vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur, donderdag van 9.00 tot 20.00 uur) of digitaal via www.nijmegen.nl/archief.

Advertenties

GEMEENTE BEMMEL

KOSTHUIZEN

GEVRAAGD voor arbeiders uit andere gemeenten, die bij of in Bemmelt in werkverruiming worden geplaatst. Het kostgeld bedraagt f 1.50 per man en per dag voor voeding en huisvesting. Opgaat aan het bureau voor sociale zaken te Bemmelt, waar nadere inlichtingen worden verstrekt

6742

Aanbesteding

Ondergeteckende zal namens het R. K. Kerkbestuur van Haalderen op Maandag 28 December a.s., om 10.30 uur voormiddag in de R.K. school te Haalderen,

AANBESTEDEN:

onder R.K. georganiseerde aan- nemers:

Het BOUWEN van een PAROCHIEHUIS

Bestek en teekeningen verkrijgbaar ten kantore van den architect a f 5.

H. W. VALK, Architect,
Vughteweg 74, 's-Hertogenbosch.
Telefoon 831. Girorekening 41887.

6724

Notaris VAN BUNGE te Bemmelt zal op **Woensdagen 9 en 23 Maart 1910**, telkens des namiddags 2 uur, ten huise van Mej. de Wed. J. H. JANSEN te Bemmelt, krachtens rechterlijk bevel, bij inzet en toeslag, **publiek verkoopen**:

Een HUIS aan den Dijk te Bemmelt, Wijk A. Nr. 40, kadaster sectie F. no. 662, groot 88 centiares, met de rechten van den eigenaar op het daarbij gelegen gedeelte dijk-helling no. 691; toebehoorende aan den Heer F. S. O. Scholl o.s.

Aanvaarding en betaling 1 Juli 1910.

Lasten van af 1 Juli 1910 voor koopers rekening. (1744)

Bericht van Inzet.

Notaris VAN BUNGE te Bemmelt bericht, dat de goederen van de Erven F. F. WITTE-KAMP ingezet zijn als volgt:

1. De WARMOEZIERSHOFSTEDEN te Lent bewoond door den Heer O. G. WITTE-KAMP met 26 hoogten op f 825.—

2. Het perceel TEELAND te Lent groot 13.37 A. met 40 hoogten op f 645.— en

3. Het HUIS te Bemmelt bewoond door den Heer ADR. GEURTS met 26 hoogten op f 400.—

Toeslag op **Woensdag 2 Maart 1910** 's nam. 2 uur precies ten huise van den Kantelstein KERSTEN in de Vossenpels te Lent. (1614)

TE HUUR

voor een of drie jaar de Nijland- sche weide groot 5.16 H.A. aan de Groenestraat in de Kattelerger om uit te welden. Te bevragen bij C. J. BREUNISSEN „Essenpas" te Bemmelt. 2135

Historische Kring Bommel

<u>Secretariaat:</u>	vacature	Postbus 219, 6680 AE Bommel secretaris@historischekringbommel.nl
<u>Bankrekening:</u>	Rabobank Bommel 10.57.26.443	
<u>Internetadres:</u>	http://www.historischekringbommel.nl	
<u>Kringlocatie:</u>	De Kinkel, van Ambestraat 1, Bommel Openingstijden: dinsdags 10 – 12 en 20 – 22 uur	
<u>Bestuur:</u>		
Voorzitter	G.Th. Bouwman 0481 - 462709	Brouwerslaan 13, 6681 EB Bommel voorzitter@historischekringbommel.nl
Secretaris	vacature	Postbus 219, 6680 AE Bommel secretaris@historischekringbommel.nl
Penningmeester	A.J.G. van Rossum 0481 - 461856	Sandershof 6, 6681 BT Bommel penningmeester@historischekringbommel.nl
Bestuurslid (genealogie)	A.B.P.M. Stuart 055 - 5410637	Bakershoeve 106, 7326 DM Apeldoorn adri@historischekringbommel.nl
Bestuurslid (documentatie)	M.J.P. Janssen-van Gelder 0481 - 464349	Dorpsstraat 8, 6681 BN Bommel
Bestuurslid	M.G.A.E. van de Nieuwenhuijzen 0481 - 463660	Lidwinastraat 13 6681 AC Bommel

Redactie:

De redactie werd gevormd door Gijs Bouwman, Maria Janssen, Maria Loonen, Nol van Rossum en Adri Stuart. Kopij en andere berichten voor de redactie kunnen worden ingeleverd bij de redactieleden.

Het email adres van Maria Loonen is: maria.loonen@planet.nl

Lidmaatschap Historische Kring Bommel:

Deze uitgave wordt gratis verspreid onder de leden van de kring. Aanmelding kan geschieden bij het secretariaat. De contributie bedraagt € 15,00 per jaar; tweede en volgende gezinsleden betalen € 4,50. Cadeaubonnen waarmee u familie, vrienden of bekenden een jaarlidmaatschap kunt schenken, zijn verkrijgbaar bij de secretaris.

